

Quan l'ànima roman erma

Escric estes línies des de la melangia. Des del pou de les paraules, sec de tant d'haver descrit i plorat, en diferents textos i xarrades, el temps sense Falles que vivim. Escric, quan deuria —deuríem— estar recorrent els carrers i les places, atresorant illots de poliestiré on succeïxen històries meravelloses i naixen els mites de la memòria fallera. Escric per rescatar dels budells els sentiments perduts cap al que, cada vegada més, sembla una festa artificial, siliconada, estranya a allò que fon. Escric en un intent hui per hui estèril d'espolsar-me la tristor per no poder viure el ritu estacional, del qual la pandèmia ens ha desposseït del segon acte, quan encara no hem baixat el teló del primer.

En aquells textos —alguns redactats en ple confinament— he intentat contar com han sigut estos mesos. Unes vegades des de la freda anàlisi dels fets, i, els més, des de la intensitat no sempre raonada de buscar una explicació a l'amarga travessia que ha suposat per a fallers i falleres vore'ns despullats de la Festa que entenem com una forma de vida. Ens els arrapunyaren quan ja els acaronàvem amb la punta dels dits, els dies grans, dedicats a fruir de l'esforç de tot un any, o més, buscant omplir els carrers i les places de cultura, tradició i futur. Futur que mai no serà el mateix. Si la Festa i alguns dels seus actors estaven ferits, ara potser agonitzen. Ja sabrem si reviuem.

Llavors, quan s'albirava l'esperança de poder plantar en este amarg mes de març, encara no m'havia guanyat la impotència, al comprovar que els fets manen i que la Festa ha sigut de nou arraconada, els cadafals continuen empresonats, clavillats i amb la pell solsidea, esperant la fi ritual d'uns ninots i remats, que romanen en hieràtica descontextualització mentre arriba el moment de representar el seu paper. Un paper vell, florit. Perdut la seua principal comesa, el de comunicar l'actualitat, semblaran perduts si alguna vegada ixen al carrer.

Tampoc no m'havia envaït l'enyorança d'aquells i aquelles, la família triada, junt a qui compartim taula, rialles, confessions i records a peu de falla o camí de l'ofrena. Com també intercanviem llàgrimes i somriures al tebi fulgor de les cendres del que fon falla. Ni havia arrelat en mi la nostàlgia esqueixadora cap als qui ja no estan i es dediquen, per allà dalt, a plantar falles impossibles i *parir* —recaram, Quino, mal buit has deixat!— les mil i una ocurrències deixades al tinter.

És insuportable posar-se hui, un dia gris de primers de març, a escriure quan deuríem d'estar vivint la Festa desbocada. Respirant l'aroma acre a pólvora d'una mascletà —que ja vorem si tornem a viure com fins ara—, o sentint a l'orella, com el xiuxiueig excitat de l'amant, la veu trencada d'una dolçaina. Estaríem quadrant els últims detalls d'uns cadafals que mai no seran. Unes falles que jamai no processonaran del taller al carrer, perquè el seu temps ha passat. Els cadafals imaginats per a este 2021 no s'esbossaran, ni prendran forma en les mans de l'escultor. Tampoc no cobraran vida quan un pintor colorege la seua pell de panet. I no faran cabrioles, com si foren trapezistes, volant suspeses d'una grua en la plantà, davant la mirada nerviosa de fallers i artistes. Tampoc no es rodejaran de públic, que riurà o les criticarà, que de tot ha d'haver-hi. No seran visitades i absorbides en solitud pels folls, que les fruïm quan el matí és un anunci gèlid i les ombres es diluïxen, sotmeses a la lluita entre les llums

artificials i la tènue llum solar. Mentrestant, aquell malalt —que pots ser tu o puc ser jo— només té la companyia dels teuladins, que de manera dolça desperten la ciutat, que recupera a poc a poc el pols frenètic del rebombori festívol, fins que un tro de bac els furta el protagonisme en l'albada. Al temps, desperta de l'encanteri el caminat de falles, que reprén la marxa cap a un territori faller diferent, on arrelar nous records a la retina. I no, mai eixes falles nonates no seran besades, com als preliminars d'un joc sexual, pel foc renovador que pregona el nou cicle festiu. Un cicle indolent que s'amaga rebordonit entre les fulles del calendari, botant-se els temps del costum. Buscant allargar la vida d'unes falles que, en 2020, deuriem haver-se convertit en una erupció d'espurnes la nit litúrgica i lisèrgica de la cremà. I que, si algun dia arriben a plantar-se, mai no seran allò que vàrem imaginar i sentir, quan sols eren paraules a una pàgina o unes línies a penes esbossades a un paper.

Unes falles que —en el cas de Pl. de Jesús— significaven trencar de nou els plantejaments formals de comunicació i estètica que comporta un cadafal. La infantil canviant els punts de vista, conduint grans i menuts a jugar com a infants per a poder descobrir-la. I una falla adulta contundent, en la divulgació de la Cultura com a fi i els llibres com a ferramenta per a fer-ho. Crítica amb certes realitats polítiques davant de les quals no es pot dubtar. Participativa com jamai no ho ha sigut una falla. Una falla latent, canviant, renovada per cada visitant, per cada rescat de l'interior de la bèstia de la incultura, d'un llibre dels que havíem recopilat, gràcies als fallers i falleres, amics i amigues, associacions o llibreries, perquè cresquera el crit rebel contra el monstre intransigent que devora allò que li fa por, el pensament crític, la Cultura i el coneixement. I solidària, per la fi que hagueren tingut els llibres que anaven a omplir-la, perquè els llibres que no hagueren sigut rescatats del foc inculte estava previst donar-los a l'ONG *Aida-Books and More*, que sufraga els seus projectes a l'Àfrica amb la venda de llibres de segona mà. Esta part del projecte la concretarem quan les circumstàncies ho permeten.

Però este març les places estan buides, i tot eixe espai erm també roman en les nostres ànimes, que no es veuen encoratjades per les Falles virtuals que hem acabat per (mal)viure. No valen les mascletaes de videoteca, ni la plantà digital, ni els concursos de dibuix per missatge de mòbil. No, ens falten les sensacions, la pell pertorbada per la vibració de la música de banda o per l'esclat dels trons de bac. No apreciem l'aroma de clavell en entrar a la plaça de la Mare de Déu, ni el dolç gust al cel del paladar dels bunyols amb xocolate. No ens extasiem davant d'eixa falla que provoca controvèrsies, com tota falla deuria fer. Servixen, eixes activitats digitals, això sí, per a enganyar la fam de l'esperit, que anhela reprendre les rutines de baixar, com a peregrins, els divendres als casals. Abans, capelles acolorides i sorolloses; hui, foscos i gelats, com un gorg que s'engul les gaubances pretèrites allà viscudes, i que caldrà redimir, per a tornar a gojar d'elles.

Els actes virtuals, oficials i propis de cada comissió, mantenen el contacte entre els germans de foc, mentre esperem l'oportunitat de tornar a fer falla. *Fer falla*, eixe concepte ampli que engloba tantes activitats, i que és l'impuls de l'activitat sociocultural i econòmica, produïda de retruc —o no tant— pels fallers i falleres amb les nostres aportacions al pressupost de la comissió, espentant el treball d'aquelles i aquells que viuen, de manera total o parcial, de la Festa. També, de manera directa, menegem l'economia dels sectors vinculats a les Falles, com la indumentària. Algunes d'estes professions varen ser essencials per al

reconeixement com a Patrimoni Immaterial de la Festa. Això sí, de l'etèria immaterialitat, de les lluentors i les enhorabones, ningú no sobreviu a la incertesa de no tindre beneficis de la labor professional. I si eixes professions desapareixen, anirà darrere la llum de neó de la immaterialitat. I de «som patrimoni» passarem a «quan érem patrimoni» als post de les xarxes socials, sense haver sabut perquè servix ser-ho, despertant d'un somni que quedà en no res, al topetar de front amb la crua realitat de l'intricat món faller.

Intente, en estos dies de març, fugir de l'enyor —sense aconseguir-ho, perquè em fa retrobar el temps i l'espai on se cimentà la meua militància fallera i on quedaren els amics, ara esvaïts en l'oblit— refugiant-me en la novel·la del moment, *Noruega*, on l'autor, Rafa Lahuerta, descriu una València que es devora ella mateixa i els seus habitants, que sobreviuen entre ruïnes arquitectòniques i interiors. Una ciutat —quasi un poble gran— encara amb manco pes que ara, i sense el mannà del turisme que, abans de la pandèmia, començava a desbordar-la. Aquella València, on alguns descobrirem la realitat de ser adults i ens inocularem l'opi de les Falles, acollia una Festa xicoteta, no enfangada per megalomanies, que l'han portada al límit de les seues capacitats, marcades per la legió de turistes, que alimenten el monstre, i que en la seua majoria sols busquen festa d'alcohol i llibertinatge, sense importar-los el més mínim si darrere hi ha un soll cultural i de tradició, ancorat en cada cantó de la ciutat festívola. Una hidra a qui només li queda digerir-nos i expulsar-nos —perquè ja se'ns ha engolit—, acabant amb tot el teixit patrimonial estés, com una xarxa neuronal, al voltant de la Festa. Potser, l'únic ítem positiu d'esta pretemporada d'exercicis fallers estèrils estiga en poder tindre l'oportunitat de repensar la Festa. Ja no tornant-la a aquella dels anys huitanta, massa decadent, però sí a eixe punt que l'equilibre per al futur. Que obligue tots els seus agents i les autoritats a mantindre un entramat festiu que no tinga, com ara, els peus assentats al llim residual d'un passat excessiu, per a oferir-li un futur mesurat, concret i segur.

Mes deixem-nos de llàgrimes de cocodril, ja vindran les verdaderes quan la Festa torne a esclafar la ciutat, posseint-la, furtant-li la quotidianitat i la son, barrejant carrers, vides i sentits. Alguns fugiran del desordre. Els desitjarem bon vent. Uns pocs remugaran davant qualsevol circumstància que faça olor a falla. Els donarem motius per a canviar de pensament. Uns quants més romandran indiferents davant l'esclat de perfums, llums i sorolls que abillen la Festa. No saben allò que es perden. La majoria aprofitarà per fruit de tot el que signifiquen les Falles. I els fallers i falleres plorarem. Per retrobar-nos amb els companys i companyones, per la salut conservada. Pel goig de tornar a complir amb el cicle. Per saber que pel nostre clim, i com va dir Max Aub a *Campo Cerrado*, «sempre farem les coses en l'últim moment i de qualsevol manera. El gran és que a vegades ixen bé». Les més de les vegades, afegiria jo.

També ens emocionarem per poder tornar a mirar al cel, murmurant «ja tenim la falla plantada». Per poder tornar a brindar cridant un «l'any que ve millor», mentre la falla ja només és un record incandescent del foc retrobat. Plorarem buidant la ràbia emmagatzemada a la panxa durant els —maleïts— anys de *no falles*. I riurem, riurem sense parar, plorant alhora d'alegria, per tornar a començar, per atresorar la sensació, siga quan siga, de viure un 20 de març. De, per fi, poder passar pàgina i avançar. De renàixer de les cendres. De tornar a sentir-nos plenament falleres i fallers. De fruit del goig de ser-ho.

Que siga prompte.